

Dnr 002-548-2004

Sammanträde 25 januari 2005

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Förstudie till ett nytt stadsbibliotek

Remissvar Dnr: 328-4078/2004

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Meuller
Stadsdelsdirektör

Sven-Göran Södergren
Avdelningschef

Sammanfattning

Till Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har inkommit en förstudie på remiss, gällande tillbyggnad av Stadsbiblioteket. I förstudien framgår att Stockholms befolkning kommer att växa med främst unga personer. Den mångkulturella bakgrunden av befolkningen kommer att öka. Besöken i Stadsbiblioteket förväntas fördubblas i framtiden. Detta medför tillsammans med att biblioteksverksamheten förändras, att en verksamhetsanpassning av lokalerna erfordras. I förstudien föreslås tre alternativa tillbyggnadsalternativ två av dessa ligger längs Odengatan och ett sträcker sig upp till hörnet av Odenplan. Alla alternativen kopplas samman med den anrika huvudbygg-naden ritad av arkitekt Erik Gunnar Asplund. Förvaltningen har studerat förslagen och framhåller Alternativ 1, Odenplan som det sammantaget bästa förslaget. Förslaget innebär en orientering mot hörnet av Odenplan. Närheten till tunnelbanan och den nya stationen för Citybanan och möjligheterna till bevarandet av de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna längs Odengatan är de starkaste skälen till valet. Vidare har möjligheterna att skapa ett innerstadens utbildningscampus med ett tidsenligt utformad profil- och exponeringsyta vid Odenplans hörn varit avgörande.

Bilaga:

- 1) Remiss Dnr 328-407/2004, Redovisning av förstudie till ett nytt stadsbibliotek. Uppdrag från KF genomfört i samarbete med stadsbyggnadskontoret och Gatu- och fastighetskontoret.

Ärendets beredning

Förvaltningen har genom Avdelningen för Stadsdelsmiljö- och teknik handlagt ärendet.

Avsikten är att innehållet i förstudien skall diskuteras brett bland Stockholmare. För detta ändamål är förstudien utlagd på Stockholms Stadsbiblioteks hemsida: www.ssb.stockholm.se/nyttstadsbiblotek Allmänheten har möjligheter att kommentera förstudien genom att skicka synpunkter till: nyttstadsbibliotek.ssb@kultur.stockholm.se

Bakgrund

Till stadsdelsnämnden har inkommit en remiss från Skol- och kulturroteln gällande ”Redovisning av förstudie till ett nytt stadsbibliotek. Uppdrag från KF genomfört i samarbete med Stadsbyggnadskontoret och Gatu- och fastighets-kontoret”.

Kulturnämnden beslöt vid sammanträde den 4 november 2003, § 167, att hemställa hos Gatu- och fastighetsnämnden att genomföra en förstudie angående en tillbyggnad av Stadsbiblioteket. Frågan om ett lokaltillskott till det centrala stadsbiblioteket vid Odengatan-Sveavägen har under flera år diskuterats och har nu aktualiserats. I stadens budget för 2003 avspeglades denna diskussion i skrivningen att ”Initiativ tas i samarbete med stadsbyggnadsnämnden till en nödvändig utbyggnad av Stadsbiblioteket..” och år 2004 anges ”... en tillbyggnad av Stockholms stadsbibliotek vid Sveavägen kommer att utredas...”.

Arbetet med förstudien har pågått sedan vintern 2004 under ledning av en styrgrupp med deltagare från stadsbiblioteket, Gatu- och fastighetskontoret samt Stadsbyggnads-kontoret. Sakområden som särskilt belysts är verksamhets- och lokalprogram för ett modernt bibliotek i ett framtida Stockholm, byggnadstekniska förutsättningar samt möjliga placeringar av en tillkommande biblioteksbyggnad.

Förstudie av ett nytt stadsbibliotek

Befolkningsförändring

Stockholms stads befolkning kommer att öka med omkring 20 procent fram till år 2030. Stadsbyggnadskontoret räknar med att 900 000 är stockholmare år 2030. Idag är det främst unga personer som flyttar till Stockholm. Flyttströmmarna är stora, över 10 procent av befolkningen flyttar över kommungränsen varje år. Inflyttningen till Stockholm påverkas av den ekonomiska utvecklingen och vad som händer på arbetsmarknaden. Stadens befolkning blir yngre och får mer mångkulturell bakgrund i framtiden De som flyttar till Stockholm behöver bostäder, arbetsplatser, snabba och bekväma kommunikationer samt kommersiell och offentlig service.

Stockholm är en framgångsrik storstad som hävdar sig väl i den internationella konkurrensen. För att behålla denna attraktivitet måste staden fortsätta att se positivt på det som karakteriserar en global storstad, bland annat, mångfald och nya kulturer men samtidigt värna om stadens unika karaktär. Stockholm behöver en större befolkningsmängd för att även i framtiden hävda sin roll som en viktig nod i såväl stockholmsregionen och mälardalen som i hela landet. Ett nytt, ändamålsenligt stadsbibliotek blir ett viktigt verktyg för Stockholms stad att stärka stadens attraktionskraft, för att satsa på medborgarnas utveckling och för att värna det öppna samhället och möjligheter för alla att delta på lika villkor.

Förändring av kollektivtrafiken

För närvarande pågår planeringen för den nya Citybanan, vilket är en ny spårtunnel under Stockholms innerstad avsedd för pendeltågstrafik. Tunneln är cirka 6 km lång och sträcker sig från Södra stationsområdet till Tomtebodan och byggs till största delen i berg. Nya stationer byggs vid Odenplan och i City. Detta tillskott i kollektivtrafiken innebär en radikal förändring av resandeströmmen inom området kring Odenplan och innebär en förskjutning av kontors- och butiksetableringarna mot Odenplan från Sveavägen. Om bibliotekets tillbyggnad placeras närmare Odenplan kommer det nya Stadsbiblioteket att dra nytta av denna förändring och bli mer välplacerad och orienterad mot den kraftfulla kollektivtrafiken samt blir direkt tillgänglig för stora delar av Stockholms- och Mälardalenregionen.

Ett modernt bibliotek

I förstudien menar man att vi måste skapa ett biblioteksrum med större möjligheter för olika medier att interageras, en möjlighet för besökarna att använda fler medier samtidigt både enskilt och i grupp. Användare, medier och personal är de tre dominerande faktorerna vid planeringen av ett bibliotek. De bildar olika mönster och flöden. Nya lagringsmedia och distributionsvägar för informationssökning har radikalt förändrat bibliotekens verksamhet och arbetsformer. Stockholms stadsbibliotek kan inte längre, inom huvudbibliotekets nuvarande lokaler utveckla verksamheten så att den motsvarar de krav som ställs på ett huvudbibliotek i en internationell storstad.

Idag besöker mellan 3000-4000 personer stadsbiblioteket vid Sveavägen varje dag. I framtiden beräknas 6000-8000 personer att besöka stadsbiblioteket. Det traditionella sättet att förvara, exponera, förmedla och använda medier är inte tillräckligt. Bibliotekets roll som mötesplats har fördjupats och förändrats. För att kunna möta förväntningar, krav och förutsättningar från en mångfald kulturer med olika språk krävs en verksamhetsanpassning av lokalerna. Stadsbiblioteket är hela stadens bibliotek men riktar sin verksamhet även till stadsdelen Norrmalm. Stadsbiblioteket är också ett resursbibliotek för biblioteken i Stockholms län, lånecentral för mellersta Sverige samt lånecentral för invandrarlitteratur för hela Sverige.

Byggnadstekniska förutsättningar

Stockholms stadsbiblioteks huvudbyggnad i korsningen Sveavägen / Odengatan invigdes 1928 och är ett av arkitekt Erik Gunnar Asplunds viktigaste verk. Förutom huvudbyggnaden som är blåmärkt i stadsmuseums klassificering, har Stadsbiblioteket även verksamhet i de tre lamellbyggnaderna vid Odengatan. De två lamellbyggnaderna närmast Odenplan (ark. Erik Lallerstedt) är i stadsmuseums klassificering blåmärkta medan den tredje lamellbyggnaden (ark. Paul Hedqvist) närmast Asplundshuset vid Spelbomskans torg är grönmärkt. Den blå färgen anger byggnad som uppfyller kraven som byggnadsminne. Den gröna färgen anger byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Möjliga tillbyggnadsalternativ

Av kulturhistoriska och symboliska skäl är det angeläget att Asplundshuset även i framtiden utgör en central del av huvudbiblioteket. Det har bedömts att det av kulturhistoriska skäl inte är möjligt att bygga i Asplunds park eller på Observatoriekullen. Två placeringalternativ kvarstår ; i hörnet av Odenplan och längs Odengatan.

Alternativ 1, Odenplan

Nybyggnaden får sin huvudentré som skyltfönster mot hörnet av Odenplan, vilket på bästa sätt fångar upp det befolkningsströmmar som kommer från kollektivtrafiken. De tre lamellhusen behålls och befintliga gårdar emellan husen. En länk anordnas mellan lamellhusen och Observatoriekullen så att ett invändigt stråk bildas från Asplundshuset till hörnet av Odenplan, där ett nytt exponeringsläge skapas i ett monumentalt tillbyggnadskomplex. De mer publika delarna och tungdpunkten av det nya stadsbiblioteket orienteras i detta förslag mot Odenplan, se bilaga 1 sid. 45.

Alternativ 2, Odengatan A

Nybyggnaden får sin huvudentré som skyltfönster mot Odengatan och ett direkt samband med kan skapas mellan tillbyggnaden och Asplundshuset. De tre lamellhusen behålls men, gårdarna mellan husen glasas in. Tillbyggnad sker mellan lamellhusen och Observatoriekullen. De mer publika delarna och bibliotekets tyngdpunkt orienteras med glasfasader mot Odengatan, se bilaga 1 sid 47.

Alternativ 3, Odengatan B

Nybyggnaden får sin huvudentré som skyltfönster mot Odengatan och ett direkt samband med kan skapas mellan tillbyggnaden och Asplundshuset. Två av lamellhusen närmast Stadsbiblioteket rivs och en ny byggnad uppföres längs Odengatan som ansluter mot Observatoriekullen och sträcker sig mellan Asplundshuset och det lamellhus som är närmast Odenplan. Den tänkta volymen ger stor frihet vid utformningen av det nya biblioteket. De mer publika delarna och bibliotekets tyngdpunkt orienteras mot Odengatan.

Förvaltningens överväganden och förslag till beslut

Förvaltningen konstaterar att förstudien analyserar den framtida utvecklingen, vilken innebär ökad befolkning med mångkulturell bakgrund, fler yngre människor och mindre barnantal. Detta ökar efterfrågan på bland annat offentlig service där ett förnyat stadsbibliotek, både ur verksamhets-synpunkt och kapacitetsmässigt men också ur andra aspekter, utgör ett viktigt verktyg för att stärka stadens attraktionskraft i syfte att bibehålla sin ställning som viktig nod i landet samt att värna det öppna samhället och ge möjligheter för alla att delta i samhället på lika villkor.

Förvaltningen noterar att planer finns att förbättra kollektivtrafiken så att Stadsbiblioteket blir mer lättillgängligt för trafikanter i kollektivtrafiken genom anläggandet av en station för den nya Citybanan vid Odenplan. Hässelby-Vällingbys befolkning har redan idag goda kommunikationsmöjligheter via den ”gröna linjen” till Odenplan. Det är härvid av intresse att avståndet mellan Odenplan och Stadsbiblioteket blir så kort som möjligt.

Förvaltningen konstaterar att av de tre tillbyggnadsalternativen är det ur Hässelby – Vällingby stadsdelsförvaltning mest förmånligt att förespråka Alternativ 1, Odenplan. Valet av tillbyggnadsalternativ grundar sig dels på det minskade avståndet mellan tunnelbanan och biblioteket. Dels på möjligheter till bevarandet av de kulturhistoriska värdena som de befintliga lamellbyggnaderna längs Odengatan utgör. Dessutom utgör orienteringen av entrén av Stadsbiblioteket till Odenplans hörn, med den planerade tillbyggnaden runt läkarhuset att utformningen av profilbyggnad och exponeringshörna kan utföras på ett för den nya tiden, lämpligt sätt. Vidare anser förvaltningen att konceptet med ett innerstadscampus för Handelshögskolan och Universitetet samt det nya huvudbiblioteket är tilltalande. Förvaltningen föreslår därför Stadsdelsnämnden att framålla Alternativ 1, Odenplan för genomförande.
